

Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen om Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden till handlingarna.

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser i rapporten Statens förorenade områden (RiR 2016:25). Regeringen aviserar flera åtgärder, bl.a. att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en övergripande vägledning med principer för prioritering av olika saneringsbehov. Regeringen har även gett Trafikverket i uppdrag att kartlägga omfattningen av statens åtagande enligt miljögarantin. Utskottet välkomnar de åtgärder som regeringen har vidtagit och avser att vidta med anledning av rapporten.

Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Behandlade förslag

Skrivelse 2016/17:111 Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden	5
Riksrevisionens granskning	5
Skrivelsen	6
Utskottets ställningstagande	8
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Skrivelsen	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:111 till handlingarna.

Stockholm den 4 april 2017

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjørtler (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Johan Büser (S), Stina Bergström (MP), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S) och Josef Fransson (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas regeringens skrivelse 2016/17:111 Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden. Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2016/17:111 Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden till handlingarna.

Riksrevisionens granskning

Bakgrund

Riksrevisionen har granskat hanteringen av förorenade områden som ägs av staten eller som har förorenats av statlig verksamhet. Granskningen har redovisats i rapporten Statens förorenade områden (RiR 2016:25). Ett syfte med Riksrevisionens granskning har varit att undersöka om det finns förutsättningar för en effektiv prioritering av saneringen av områden som innehas eller har förorenats av staten. Ett annat syfte har varit att undersöka riskerna för betydande utgifter för sanering av sådana områden och om redovisningen och rapporteringen av riskerna är transparent.

Riksrevisionens slutsatser

Riksrevisionens övergripande slutsats är att det finns brister i kartläggningen av förorenade områden som ägs av staten eller har förorenats av statlig verksamhet. Riksrevisionen har också funnit att det har gjorts få skattningar av kostnaderna för sanering av de mest förorenade områdena. Enligt Riksrevisionen försvårar dessa brister bedömningen av i vilken ordning och takt sanering eller röjning av förorenade respektive riskfyllda områden bör genomföras för att vara effektiv. De brister som Riksrevisionen har identifierat handlar bl.a. om att det finns generella brister och luckor i länsstyrelsernas samlade kartläggning av förorenade områden i Sverige. Det gäller dels områden som har förorenats av ämnen vars farlighet uppmärksammats under senare år, t.ex. poly- och perfluorerade alkylsubstanser (PFAS), dels områden som inte ingår i kartläggningen av olika skäl, t.ex. för att de disponeras av Försvarsmakten och omfattas av sekretess. Andra brister som Riksrevisionen identifierat är oklarheter om bl.a. ansvaret mellan olika myndigheter och ansvaret för historiska föroreningar.

Riksrevisionen konstaterar att kunskapsöverföringen mellan myndigheterna behöver förbättras och att den samverkan som i dag förekommer mellan myndigheter behöver utvecklas.

Riksrevisionens rekommendationer

- Underlätta en effektiv ekonomisk planering och prioritering utifrån övergripande samhällsnytta mellan olika saneringsbehov i fråga om statens förorenade eller riskfyllda områden, genom att utveckla en övergripande vägledning med principer för prioritering. Principerna bör omfatta såväl risk för människors hälsa och miljön som antalet människor som riskerar att exponeras samt andra samhällsintressen, exempelvis exploateringstryck. En sådan vägledning skulle även underlätta kostnadsbedömningar, rapportering och överblick.
- Förtydliga regleringen av Försvarsmaktens ansvar för avhjälpande av föroreningar.
- Förtydliga regleringen av ansvar mellan Försvarsmakten och Fortifikationsverket för avhjälpande av föroreningar och röjning av oexploderad ammunition (OXA). Dessutom bör regeringen förtydliga vad Fortifikationsverkets överskott från försäljning av övnings- och skjutfält får användas till.
- Överväga att ställa upp återrapporteringskrav om myndigheternas arbete med förorenade områden och att ge berörda myndigheter i uppdrag att samverka om hanteringen av förorenade områden.
- Utveckla rapporteringen till riksdagen i Årsredovisning för staten i fråga om statens förorenade eller riskfyllda områden. Detta mot bakgrund av risken för stora utgifter såväl för enskilda myndigheter som för staten som helhet och för att ge en rättvisande bild av statens åtagande för sanering och röjning.

Skrivelsen

I skrivelsen anför regeringen att det är viktigt att områden saneras på ett effektivt sätt. Regeringen välkomnar därför Riksrevisionens granskning. Regeringen anser att Riksrevisionens granskning bidrar till att förbättra förutsättningarna för en effektiv prioritering av saneringen av statens förorenade områden. Regeringen instämmer vidare i Riksrevisionens övergripande slutsats att det finns betydande brister i kartläggningen av förorenade områden som ägs av staten eller har förorenats av statlig verksamhet och att det finns få skattningar av kostnaderna för sanering.

Regeringen anför i skrivelsen att den nu vidtar åtgärder för att underlätta en effektiv ekonomisk planering och prioritering mellan olika saneringsbehov. Naturvårdsverket är den myndighet som har det nationella samordningsansvaret för arbetet med förorenade områden, och regeringen avser att ge verket i uppdrag att utveckla en övergripande vägledning med principer för prioritering av olika saneringsbehov. I uppdraget ingår även att redogöra för hur myndigheternas samverkan om hantering av förorenade områden kan utvecklas.

Regeringen utvärderar ett förslag som kommit in från Försvarsmakten samt Riksrevisionens rekommendation om behovet av att se över och förtydliga hur

Försvarsmaktens ansvar för avhjälpande av föreningar regleras i myndighetens instruktion.

Med anledning av en överenskommelse mellan Försvarsmakten och Fortifikationsverket från den 4 september 2015 – som reglerar ansvarsfördelningen mellan de båda myndigheterna när det gäller ansvaret för avhjälpande av föreningar och röjning av OXA – gör regeringen bedömningen att Riksrevisionens rekommendation i frågan om ansvarsfördelningen mellan Försvarsmakten och Fortifikationsverket inte fordrar någon ytterligare åtgärd.

Regeringen avser att följa utvecklingen av hur Fortifikationsverket använder överskottet från försäljningar av övnings- och skjutfält som ska avvecklas, i linje med Riksrevisionens rekommendation.

I skrivelsen instämmer regeringen i Riksrevisionens slutsats om behovet av att utveckla samverkan mellan myndigheter för att förbättra kunskapsöverföringen och anför att den avser att ge Naturvårdsverket det beskrivna uppdraget om utvecklat samarbete.

När det gäller Fortifikationsverket avser regeringen att följa myndighetens arbete med förorenade områden och den samverkan som sker med andra myndigheter kring hanteringen av områdena. Regeringens bedömning är att någon ytterligare åtgärd inte behöver vidtas med anledning av Riksrevisionens rekommendation om återrapporteringskrav om myndigheternas arbete med förorenade områden och om uppdrag till myndigheter att samverka om hanteringen av förorenade områden.

Mot bakgrund av risken för stora utgifter och för att ge en rättvisande bild av statens åtaganden för sanering och röjning rekommenderar Riksrevisionen regeringen att utveckla rapporteringen till riksdagen i årsredovisningen för staten. Regeringen bedömer emellertid att redovisningen sker i enlighet med gällande regelverk. Eftersom årsredovisningen för staten i normalfallet ska bygga på myndigheternas konsoliderade årsredovisningar och det faktum att myndigheterna successivt utvecklar metoder för att på ett tillförlitligt sätt kunna beräkna och redovisa kostnader för sanering och röjning, bedömer regeringen att inga ytterligare åtgärder är nödvändiga.

Enligt skrivelsen har regeringen i regleringsbrevet för 2017 gett Trafikverket i uppdrag att på en övergripande nivå kartlägga omfattningen av statens åtagande enligt miljögarantin och utöka dialogen med de berörda bolagen om hanteringen av garantin. Uppdraget ska redovisas i samband med årsredovisningen för 2017.

Riksrevisionens rekommendationer till Försvarsmakten och Fortifikationsverket avser frågor som ligger inom ramen för myndigheternas befogenheter. Regeringen avser att följa upp myndigheternas hantering av Riksrevisionens rekommendationer.

Regeringen anser att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad genom skrivelsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Riksrevisionens granskning visar brister i kartläggningen av förorenade områden som ägs av staten eller har förorenats av statlig verksamhet. Riksrevisionen har också kommit fram till att det har gjorts få skattningar av kostnaderna för sanering av de mest förorenade områdena. Det finns även enligt Riksrevisionen oklarheter om bl.a. ansvaret mellan olika myndigheter och ansvaret för historiska föroreningar. Kunskapsöverföringen mellan myndigheterna behöver förbättras, och samverkan mellan myndigheterna behöver utvecklas.

Regeringen har i skrivelsen aviserat ett antal åtgärder med anledning av granskningen. Regeringen avser bl.a. att ge Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla en övergripande vägledning med principer för prioritering av olika saneringsbehov. I uppdraget ingår även att redogöra för hur myndigheternas samverkan om hanteringen av förorenade områden kan utvecklas. Vidare har Trafikverket fått i uppdrag att på en övergripande nivå kartlägga omfattningen av statens åtagande enligt miljögarantin och att utöka dialogen med de berörda bolagen om hanteringen av garantin. När det gäller vissa rekommendationer anför regeringen att ytterligare åtgärder inte är nödvändiga och när det gäller andra att man avser att följa utvecklingen.

Utskottet delar regeringens bedömningar och välkomnar genomförda och planerade åtgärder. Utskottet föreslår därmed att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2016/17:111 Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2016/17:111 Riksrevisionens rapport om statens förorenade områden.